

κεκλεισμένον. — Plut. *ibid.* VII. 8, 6: τὸ γὰρ ἀπορρέον πνεῦμα τῆς χιόνος ἐστὶ μὲν ὅσον ἀθῆρ τοῦ πάγου καὶ ψῆγμα λεπτομερέστατον, ἔχει δὲ τι τομὸν καὶ διαιρητικὸν οὐ σαρκὸς μόνον ἀλλὰ καὶ ἀργυρῶν καὶ χαλκῶν ἀγγείων· ὁρῶμεν γὰρ ταῦτα μὴ στέγοντα τὴν χιόνα· πνευμένη γὰρ ἀναλίσκεται καὶ τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν τοῦ ἀγγείου νοτίδος ἀναπλήρησι λεπτῆς καὶ κρυσταλλοειδοῦς, ἣν ἀπολείπει τὸ πνεῦμα διὰ τῶν πόρων ἀδήλως ἀπερχόμενον· τοῦτο δὲ τοῖς βαδίζουσι διὰ χιόνος δέξῃ καὶ φλυγοειδῆς προσπίπτον ἐπικαίει δοκεῖ τὰ ἄκρα τῶ τέμνειν καὶ παρελθεῖν τῇ σαρκί, καθάπερ πῦρ κτλ.

Arist. *Meteor.* IV. 5, §. 5, p. 382^b, 8: ἐνίοτε γὰρ καὶ κἀκείν λέγεται καὶ θερμαίνειν τὸ ψυχρὸν, οὐχ ὡς τὸ θερμὸν, ἀλλὰ τῷ συνάγειν ἢ ἀντιπεριστάνειν τὸ θερμὸν.

Theophr. *de igne*, c. 2, 14, ed. Wimmer. III, p. 54 ff.: — — — συνήθροισται καὶ ἀντιπεριέστηκε τὸ θερμὸν, ἐκ ταύτης δὲ τῆς αἰτίας καὶ τὸ ψυχρὸν ἐνιαχοῦ δοκεῖ τὸ αὐτὸ ποιεῖν τῷ θερμῷ καὶ ἀπλῶς καὶ ταῖς ὑπερβολαῖς· πέττειν τε γὰρ τοὺς καρπούς φασι τὰ ψύχη, καὶ ἀποκαίειν καὶ τὸ καῦμα καὶ τὸ ψύχος, οὐκ ἀληθῆ λέγοντες· ἀποκαίει γὰρ οὕτω καὶ πέττει τὸ ψύχος οὐ προηγουμένως ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς ὅτι συστέλλει καὶ συνάγει τὸ θερμὸν [ἐπὶ] τὸ ἐργαζόμενον ἐκεῖνο κτλ.

101 Plut. *Quaest. conviv.* III. 2, 2, p. 649 C: ἡ δὲ χιὼν ἀπορρεῖ καὶ περιτῆμεται δι' ὑγρότητα τοῦ φύλλου [gemeint ist Efeu]· τὸ γὰρ ὕδωρ σβέννυσιν αὐτῆς καὶ κόπτει τὴν χαυνότητα διὰ τὸ μικρῶν εἶναι καὶ πυκνῶν ἄθροισμα πομφολύγων· ἔθεν οὐχ ἤττον ἐν τοῖς περιψύκτοις σφόδρα καὶ νοτεροῖς τόποις ἢ τοῖς προσείλοις αἱ χιόνες βέουσι. — Plut. *de primo frig.* c. 11, p. 949 B: ἀέρα γὰρ μεθεῖσαι καὶ προαναπνεύσασαι λεπτὸν καὶ ψυχρὸν οὕτω βέουσι [sc. αἱ χιόνες].

102 Galilei hat während seiner Lehrtätigkeit in Padua um 1603 den Grundversuch gezeigt (mit einer Kugelröhre), auf dem das Luftthermometer beruht.

Sanctorius, Prof. d. Medizin in Padua (1611—1624), wandte das Galileische verbesserte Thermometer zur Messung der Wärme der Körperteile und der Höhe der Fiebertemperatur zuerst an. Ohne ihn wäre wahrscheinlich Galileis Erfindung bald wieder in Vergessenheit geraten; vgl. die sorgfältige und eingehende Studie von Fr. Burckhardt über ‚Die Erfindung des Thermometers‘, Basel 1867 (S. 10 und 14).

Gerland, E., *Gesch. des Thermometers* in *Zeitschr. für Instrumentenkunde* XIII, S. 340, gibt an, daß Huygens der